

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

יהודה בשלהי בית ראשון ובתקופת שיבת ציון

שנה"ל תש"ף

קמפוס רחובות

שם המרצה: ד"ר יוסי ברוכי

התמחות: תנ"ך והיסטוריה

היקף הקורס: 2 ש"ש - סמסטר יאלי

מטרת הקורס ותכניו:

קריאה ולימוד במקורות היסטוריים מקראיים וחוף-מקראיים העוסקים בתפקודה של ההנהגה היהודית לנוכח הכיבוש האשורי (ימי חזקיהו), ובתקופת השלטון האשורי (ממנשה עד יאשיהו), הבבלי (מיהויקים עד צדקיהו) והפרסי (מימי זרובבל ועד אנשי כנסת הגדולה) בארץ-ישראל.

במהלך הקורס נעניין בפרקים נבחרים מן הספרים הבאים: מל"ב, ישעיה, ירמיה, יחזקאל, תרי עשר, עזרא ונחמיה ודברי הימים, ובתעודות היסטוריות מאשור, בבל, פרס ומצרים.

יחידות הלימוד:

יחידה 1: תקופת הכיבוש האשורי (721–609 לפסה"ג) – 5 הרצאות.

יחידה 2: תקופת הכיבוש הבבלי (609–539 לפסה"ג) – 5 הרצאות.

יחידה 3: תקופת שלטון פרס (539–332 לפסה"ג) – 4 הרצאות.

חובות התלמידים:

א. נוכחות בהרצאות וקריאת החומר הנדרש.

ב. ביצוע מבחן מסכם בסוף הקורס (100%).

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"ג אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

ביבליוגרפיה:

קריאת חובה:

יחידה 1: תקופת הכיבוש האשורי

1. י" אהרוני, **ארץ ישראל בתקופת המקרא: גיאוגרפיה היסטורית** (מהדורה מתוקנת בעריכת י" אפעל), ירושלים: יד בן-צבי, תשמ"ח, עמ' 285–309.
2. ש' ורגון, "נבואת ישעיהו על רקע המרד של אשדוד בסרגון השני ודיכוי (אינטרפרטציה היסטורית של טקסט נבואי – יש' כ)", בתוך: ש' ורגון, **בארצות המקרא: מחקרים בנבואה, בהיסטוריה ובהיסטוריוגרפיה נבואית**, רמת גן: בר-אילן, תשע"ה, עמ' 104–122.
3. ח' תדמור, "מסופוטמיה", **אנציקלופדיה מקראית**, ה, ירושלים: מוסד ביאליק, תשכ"ח, טור 92–102.

יחידה 2: תקופת הכיבוש הבבלי

1. צ' גל ובי' עודד, "ממלכות ישראל ויהודה (1020 בקירוב עד 586 לפני הספירה)", י" אפעל (עורך), **ישראל ויהודה בתקופת המקרא** (ההיסטוריה של ארץ ישראל, כרך ב), ירושלים: יד בן-צבי, תשמ"ד, עמ' 168–177.
2. ח' תדמור, "מסופוטמיה", **אנציקלופדיה מקראית**, ה, ירושלים: מוסד ביאליק, תשכ"ח, טור 102–110.

יחידה 3: תקופת שלטון פרס

1. א' דמסקי, "ימי עזרא ונחמיה", בתוך: ח' תדמור (עורך), **שיבת ציון – ימי שלטון פרס (ההיסטוריה של עם ישראל)**, ירושלים תשמ"ג, עמ' 40–65.
2. ווי' הורוביץ ואחרים, **על נהרות בבל: תעודות בכתב היתדות מראשית גלות בבל**, ירושלים: החברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה ומוזיאון ארצות המקרא, תשע"ה.
3. ש' הכהן, **מבוא לספרי שיבת ציון במקרא** (מהדורה חדשה), רמת גן: בר-אילן, תש"ס.

קריאת רשות:

- י" אהרוני, **ארץ ישראל בתקופת המקרא: גיאוגרפיה היסטורית** (מהדורה מתוקנת בעריכת י" אפעל), ירושלים: יד בן-צבי, תשמ"ח, עמ' 309–322.
- י" אהרוני, **אטלס כרטא לתקופת המקרא** (מהדורה שלישית מעודכנת וערוכה מחדש ע"י א' רייני), ירושלים תשנ"ה, עמ' 93–107.
- ש' אחיטוב, **הכתב והמכתב: אסופת כתובות מארץ-ישראל ומממלכות עבר הירדן מימי בית-ראשון**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשע"ב, עמ' 17–2, 54–149.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

- י' ברוכי, "שחזור הכרוניקה המשוקעת בספר מלכים לאור כרוניקות מסופוטמיות" (עבודה לשם קבלת תואר מוסמך), אוני' בר-אילן, רמת גן תשס"ז.
- צ' גל ובי' עודד, "ממלכות ישראל ויהודה (1020 בקירוב עד 586 לפני הספירה)", י' אפעל (עורך), ישראל ויהודה בתקופת המקרא (ההיסטוריה של ארץ ישראל, כרך ב), ירושלים: יד בן-צבי, תשמ"ד, עמ' 168–152.
- י' חמיטובסקי, "מוצאם של מנחם בן גדי ושלוש בן יבש-הארה על ימיה האחרונים של ממלכת ישראל", מחקרי יהודה ושומרון, יב (תשס"ג), עמ' 58–49.
- י' ידין, תורת המלחמה בארצות המקרא לאור הממצאים הארכיאולוגיים, רמת-גן, תשכ"ג, עמ' 346–406.
- מ' כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ומבבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ, ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ד, עמ' 143–33.
- מ' מור, "הכהונים הגדולים ביהודה בתקופה הפרסית", בית מקרא, כג (תשל"ח), עמ' 67–57.
- ב' פורטן וע' ירדני, אוסף תעודות ארמיות ממצרים העתיקה, א-ד, ירושלים תשמ"ו-תשנ"ט.
- ז' קלאי, "יהוד ותחומי הישוב היהודי תחת שלטון פרס", בתוך: ח' תדמור (עורך), שיבת ציון – ימי שלטון פרס (ההיסטוריה של עם ישראל), ירושלים תשמ"ג, עמ' 80–72.
- א' רייני, "נציבות עבר הנהר", בתוך: ח' תדמור (עורך), שיבת ציון – ימי שלטון פרס (ההיסטוריה של עם ישראל), ירושלים תשמ"ג, עמ' 116–105.
- א' שטרן וח' תדמור, "שלטון פרס (332-538 לפני הספירה)", י' אפעל (עורך), ישראל ויהודה בתקופת המקרא (ההיסטוריה של ארץ ישראל, כרך ב), ירושלים: יד בן-צבי, תשמ"ד, עמ' 307–227.
- ח' תדמור, "מלחמת סנחריב ביהודה: בחינות היסטוריוגרפיות והיסטוריות", בתוך: ח' תדמור, אשור, בבל ויהודה: מחקרים בתולדות המזרח הקדום (בעריכת מ' כוגן), ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ו, עמ' 274–255.
- ח' תדמור, "מסעות המלחמה האשוריים לפלשת", בתוך: ח' תדמור, אשור, בבל ויהודה: מחקרים בתולדות המזרח הקדום (בעריכת מ' כוגן), ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ו, עמ' 254–229.
- M. Cogan, "Cross-examining the Assyrian witnesses to Sennacherib's third campaign: assessing the limits of historical reconstruction", in I. Kalimi & S. Richardson (Eds.), *Sennacherib at the Gates of Jerusalem; Story, History and Historiography*, Leiden: Brill, 2014, pp. 51-74.
- P. Zilberg, "The Assyrian empire and Judah: royal Assyrian archives and other historical documents", in S. Ganor, I. Kreimerman, K. Streit & M. Mumcuoglu (Eds.), *From Sha'ar Hagolan to Shaaraim; Essays in Honor of Prof. Yosef Garfinkel*, Jerusalem: Israel Exploration Society, 2016, pp. 383-405.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il